

Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Cc: de minister van Basis-en Voortgezet Onderwijs en Media,
en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum : 13 juni 2019
Ons Kenmerk : P10.19011
Onderwerp : Reactie op advies aanpak gevolgen leerlingendaling in het voortgezet
onderwijs/vereenvoudiging bekostigingsmodel voortgezet onderwijs

Geachte Kamerleden,

Het landelijk netwerk van plattelandsgemeenten, de P10, vraagt uw aandacht voor het belang van Thuisnabij voortgezet onderwijs voor de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van het Nederlandse platteland.

Leerlingen woonachtig in P10 gemeenten hebben nu nog de mogelijkheid om binnen de eigen regio voortgezet onderwijs te volgen. Om naar school te gaan overbruggen leerlingen nu al lange fysieke afstanden en reistijden met het openbaar vervoer. De scholen voor voortgezet onderwijs in de meeste P10 regio's hebben te maken met fors dalende leerlingenaantallen.

De financiering van het voortgezet onderwijs en daarmee de aanwezigheid van voortgezet onderwijs in P10 regio's staat daardoor onder druk. De urgentie is per P10 regio verschillend. U bent bekend met de urgentie van de problematiek in bijvoorbeeld de P10 gemeenten Hulst en Sluis (Zeeuws-Vlaanderen).

Binnenkort vindt het Algemeen Overleg plaats over Krimp in het onderwijs. Tijdens dit overleg worden het rapport *De laatste school...? Advies over de aanpak van de gevolgen van leerlingendaling in het voortgezet onderwijs* van de commissie Dijkgraaf en de beleidsreactie daarop van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, besproken.

De P10 maakt zich grote zorgen over de daling van het aantal leerlingen en de (onbedoelde) negatieve herverdeel effecten van de vereenvoudiging van de bekostigingssystematiek voor scholen, die wordt voorgesteld. De combinatie van bovenstaande zaken heeft de aanleiding gevormd voor het opstellen van deze brief.

De commissie Dijkgraaf constateert dat demografische ontwikkelingen kunnen leiden tot grote leerlingendaling in het voortgezet onderwijs en dat deze daling negatieve gevolgen kan hebben voor de rijkheid van het onderwijsaanbod, de kwaliteit van het onderwijs en de betaalbaarheid. Ook kan het leiden tot onacceptabele reistijden voor leerlingen. Volgens de commissie Dijkgraaf is dit een urgent probleem met een brede maatschappelijke impact, dat vraagt om ingrijpen.

De P10 onderschrijft deze constatering en maakt zich daar zorgen over. Juist omdat in P10 regio's de fysieke- en reisafstanden al lang zijn voor leerlingen en we te maken hebben met demografische ontwikkelingen als vergrijzing en ontgroening met leerlingendaling (primair- en voortgezet onderwijs) als gevolg.

Als P10 zijn wij van mening dat de beschikbaarheid en bereikbaarheid van goed onderwijs een essentiële voorwaarde is voor de leefbaarheid en het vestigingsklimaat (inwoners en bedrijven) van onze gemeenten. Het uitgangspunt van de commissie Dijkgraaf dat leerlingen in dunbevolkte (krimp) gebieden zoveel mogelijk gelijke kansen moeten hebben als leerlingen in dichtbevolkt gebied is ons uit het hart gegrepen!

Om kwalitatief goed en volwaardig voortgezet onderwijs dichtbij huis te kunnen behouden voor alle leerlingen in Nederland is volgens de commissie versterking van beleid nodig op vier cruciale punten:

1. Actievere informatieverstrekking en ondersteuning van schoolbesturen in krimpregio's.
2. Voldoende financiële middelen en flexibiliteit om oplossingen van problemen als gevolg van leerlingendaling te faciliteren.
3. Gezamenlijk en tijdig optreden van bestuurders, toezichthouders en medezeggenschapsraden vanwege de urgentie van de problematiek van leerlingendaling.
4. Een algemene toets op krimpbestendigheid van nieuwe wet- en regelgeving, om te voorkomen dat die onbedoelde effecten voor krimpregio's hebben.

De commissie adviseert om een maatwerkregeling in te stellen, die schoolbesturen helpt bij een gezamenlijke aanpak om op doelmatige wijze goed onderwijs te kunnen blijven aanbieden aan leerlingen in krimpgebieden. Daarvoor is het noodzakelijk dat bepaald wordt welke parameters gehanteerd worden om te bepalen of een regio aangemerkt kan worden als krimpregio. Hierbij denkt de commissie aan:

- het percentage leerlingendaling: in de regio is sprake van een percentage leerlingendaling van minimaal 10 procent in vijf jaar én
- reistijd en reisafstand: voor leerlingen in de onderbouw zou zonder ingrijpen als gevolg van de krimp de reisafstand naar een passende school meer dan 12 kilometer (per fiets) worden of de reistijd meer dan 45 minuten (per openbaar vervoer).

Wij vinden het positief dat de commissie een maatwerkregeling voorstelt, die maatwerk per regio mogelijk maakt, en daarbij niet alleen oog heeft voor het aantal leerlingen, maar ook voor reistijd en reisafstand. De uitwerking in de regeling, inclusief financiële ondersteuning, biedt echter nog onvoldoende mogelijkheden om verschraving daadwerkelijk een halt toe te roepen.

In navolging van de krimpprovincies, doen wij u daarom drie suggesties voor de uitwerking van de vereenvoudiging van de bekostigingssystematiek en de voorstellen van de commissie Dijkgraaf.

1. Meer passende criteria voor maatwerk

De commissie heeft voorgesteld om alleen scholen te ondersteunen met een specifiek percentage leerlingendaling en een bepaalde reisafstand- of tijd. Wij vinden dat de problematiek van de beschikbaarheid en de beschikbaarheid van een breed voortgezet onderwijsaanbod een regio-specifiek karakter heeft. Wij pleiten daarom, net als de krimpprovincies, voor ruimere criteria zodat de juiste scholen transitiemiddelen krijgen.

2. Structurele bekostiging als 'de laatste school' dreigt om te vallen

De commissie heeft voorgesteld dat onder bijzondere omstandigheden een kleine beschikbaarheidsbijdrage moet plaats vinden. Voorwaarde is dat deze scholen structureel met

sterke leerlingendalingen (minimaal 10%) worden geconfronteerd en ten minste tien kilometer verwijderd zijn van de volgende school. De beschikbaarheidsbijdrage kent een looptijd van 5 jaar en kan per vijf jaar worden verlengd.

Voor de leefbaarheid op het platteland en in P10 gemeenten is het van essentieel belang dat er een breed kwalitatief aanbod van voortgezet onderwijs thuisnabij is.

Wij pleiten daarom net als de krimpprovincies voor een structurele bijdrage wanneer een school niet langer met (sterke) krimp wordt geconfronteerd, maar in een regio daadwerkelijk de laatste school is. Uitgangspunt is dat we in Nederland op een redelijke afstand een dekkend en kwalitatief onderwijsaanbod willen behouden.

3. Bespreek de maatwerkregeling en vereenvoudiging bekostiging integraal

Parallel aan de discussie over krimp in het onderwijs en het advies van de commissie Dijkgraaf speelt de vereenvoudiging van de bekostiging van het voortgezet onderwijs. De voorgenomen vereenvoudiging van de bekostiging van het voortgezet onderwijs dreigt onbedoeld de verschrapping van het onderwijsaanbod te versnellen en te versterken. Daarom kunnen deze twee discussies niet los van elkaar worden gezien. Als de maatwerkregeling soelaas biedt, maar de bekostiging door de vereenvoudiging juist weer verschaalt, bereiken we ons gemeenschappelijke doel niet. We roepen u dan ook op om voor een integrale benadering te kiezen en bij de bekostiging aandacht te hebben voor de parameters leerlingenaantal, reisafstand en reistijd. In deze oproep voelen we ons gesterkt door de eerder door uw Kamer aangenomen moties Westerveld/Van den Hul (31 293, nr. 400) en Van der Graaf/Van der Molen (35 000 VII, nr. 19) om bij nieuwe voorstellen de gevolgen voor regio's in kaart te brengen. Dit is een mooie gelegenheid om deze moties ook van acties te voorzien.

In zijn beleidsreactie op het advies van de commissie Dijkgraaf geeft de minister aan dat het onaanvaardbaar is dat er mogelijk op sommige plaatsen profielen, afdelingen of scholen verdwijnen, als er niets gebeurt. De P10 is het hier volledig mee eens. Echter, wij maken uit de beleidsreactie van de minister niet op welke concrete maatregelen de minister naar aanleiding van het rapport van de commissie Dijkgraaf wil nemen. Wij roepen de minister op om in gesprek te gaan met de P10 om te komen tot concrete maatregelen. De urgentie van de problematiek en de huidige gekozen oplossingen in de P10 gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen en in de Achterhoek, waar de minister in zijn beleidsreactie naar verwijst, kunnen daarbij als casussen dienen.

Tenslotte nodigt de P10 u graag uit voor een werkbezoek aan één of meerdere P10 gemeenten, zodat u kennis kunt nemen van de situatie in de regio.

Met vriendelijke groet, namens de P10,

Jack Werkman

P10 Dagelijks bestuurslid Sociaal platteland en wethouder gemeente Sluis

P10 gemeenten | Berkelland, Schouwen-Duiveland, Opsterland, Westerveld, Borger-Odroom, Hof van Twente, Hollands-Kroon, Ooststellingwerf, Peel en Maas, Sluis, Hulst, Aa en Hunze, Bronckhorst, Medemblik, Goeree Overflakkee, Midden-Drenthe, De Fryske Marren, Het Hogeland, Twenterand en Horst aan de Maas.